

ПРАТЕЋИ ЕДУКАТИВНИ ПРОГРАМ ИЗЛОЖБЕ ОСВЕЖАВАЊЕ МЕМОРИЈЕ – ОРНАМЕНТИ СРПСКИХ СРЕДЊОВЕКОВНИХ ФРЕСАКА

1. Радионица *Мали кописти*
1. Workshop *Little Copyists*

На годишњицу оснивања Музеја примењене уметности, 6. новембра 2013. године, у Музеју је отворена студијска изложба под називом *Освежавање меморије – орнаменти српских средњовековних фресака*, аутора Душана Миловановића, музејског саветника. На изложби је приказано преко пет стотина табла са копијама орнамената преузетих из Студенице, Жиче, Дечана, Леснова, Грачанице, Богородице Љевишке, Пећке патријаршије, и многих других српских средњовековних цркава и манастира.

Изложба је наишла на велико интересовање публике, а посетио ју је и велики број организованих група из основних и средњих школа и са факултета.

Посетиоци су имали прилику да се упознају са изложбом кроз едукативни програм, који се састојао од стручних вођења и радионица. Поменути програм имао је за циљ да организованој публици и учесницима приближи материју изложбе, а реализован је посредством Одсека за едукацију Музеја примењене уметности у периоду од 6. новембра 2013. до 1. марта 2014. године.

Радионичарски програми

Радионичарски програми, прилагођени узрасту полазника, одвијали су се у оквиру музејске учионице Музеја примењене уметности.

Једна од првих реализованих радионица, под називом *Обуци владара*, имала је за циљ да децу упозна са мотивима и шарама српске средњовековне владарске одеће. Кроз осликавање унапред припремљеног модела орнаmenta са изложбе на текстилу или папиру, деца су имала могућност да дефинишу његову боју. Радионица је била намењена деци узраста од четири до шест година и одржана је у више термина, а кроз програм радионице прошла су 132 учесника.

Друга у низу одржаних радионица, под називом *Мали кописти*, имала је за циљ осликавање зидног платна на које је у форми контура пројектована представа принца Стефана Милутина преузета са фрескокомпозиције из цркве Свете Тројице манастира Сопотани из XIII века. Поред постојећих орнамената на одећи, пројектовани приказ владара имао је и празне делове за осликавање по замисли учесника. На тај начин деца су добила могућност да и сама постану кописти и осликају пројектовани задатак. Овај вид радионице употпунио је познавање зидног сликарства, историје, орнаментике, али је, такође, подстицао креативност у процесу настајања нових орнамената (сл. 1). Радионица је била намењена ђацима нижих и виших разреда основне школе и одржана је у више термина, а кроз програм радионице је прошло 285 учесника.

Током првог дела радионице *Орнамент кроз простор и време*, учесници су имали прилику да се упознају са појмом орнаmenta у различитим периодима, од средњег века до данас, као и са улогом орнаmenta у сакралној и профаној уметности. Радови реализовани

током радионице сведоче о вештини ученика који су дошли из пет различитих уметничких средњих школа из Београда. Користећи се вештинама стеченим у школи и инспиришући се изложбом, учесници су дали изванредне резултате у реализацији радова. Ученици Дизајнерске школе направили су неколико примера редизајна средњовековних орнамената на папиру и текстилу, а ученици Школе за дизајн текстила израдили су српски средњовековни владарски костим, док су по сопственој замисли интерпретирали владарске круне направљене од картона и перлица (сл. 2). Ученици школе „Дрвоарт“ приказали су умеће дрворезбарства тако што су на комадима дрвених плоча димензија 30×30 cm и 15×15 cm изрезбарили орнаменте инспирисане изложбом. Ученици Школе за дизајн коже израдили су у кожи оковратнике, наруквике, појасеве и ципеле, а ученици школе „Техноарт“ приказали су радове у области граверства и јувелирства. Они су на металним плочицама изгравирали орнаменталне преплете и иницијале, а у сребру су израдили неколико комада накита, попут привезака, наушница, брошева. Њихово дело је и кружни медаљон са представом Богородице са Христом, израђен техником гравирања у позлати (сл. 3). Свако је у својој области дао допринос овој радионици, а њен резултат је била изложба радова ученика, одржана крајем године у музејској галерији „Жад“ (у периоду од 28. децембра 2013. до 18. фебруара 2014). Паралелно са овом изложбом, у галерији „Жад“ је одржана изложба студената Факултета примењених уметности, Одсека за костим, под називом *Рефлексција меморије*. Изложени радови, попут сценских костима, костима-инсталација, накита, цртежа и фотографија, интерпретирани у савременом духу и обојени личним печатом представљали су индивидуални одраз и рефлексију изложбе *Освежавање меморије*. Као ментори студентима, на изложби *Рефлексција меморије* представила су се четири професора Одсека за костим: редовни професор Љиљана Петровић, ванредни професор Зора Поповић, доцент Светлана Цвијановић и доцент Маја Студен Петровић, са Модула савременог одевања и Модула сценског костима. Сарадња са Факултетом примењених уметности настављена је и кроз презентацију процеса израде зидног сликарства ученицима средњих стручних школа. Захваљујући студентима Одсека зидног сликарства и менторству доцента Николе Божовића, представили смо процес израде зидне композиције од скице до извођења у материјалу.

Поред тога, пажњу смо поклонили и традиционалној фреско-техници, која је вековима коришћена за украшавање зидова цркава, и указали смо на све проблеме са којима се сусретао извођач ове технике у средњем веку.

2. Радионица *Орнамент кроз простор и време*
2. Workshop *Ornament through Space and Time*

Користећи се знањем и искуством стеченим на факултету, студенти су, поред поменутог, ученицима приказали и нове теме и идеје у процесу извођења зидног сликарства, а затим су покушали да одговоре на питање ко су данашњи поручиоци монументалних слика. Радионица је одржана у једном термину, а кроз програм је прошло 50 учесника.

У жељи да прикажемо да се орнамент може читати и на математички начин, позвали смо у госте управо стручњаке из поменуте области да нам протумаче улогу и значај математике, геометрије и симетрије у процесу стварања, али и тумачења орнамената. Први гост тим поводом био је проф. Славик Јаблан, сарадник

3. Радионица *Орнамент кроз простор и време*
3. Workshop *Ornament through Space and Time*

Математичког института САНУ, који је одржао две радионице. На првој радионици, под насловом *Визуелна математика*, ђацима виших разреда основне школе представио је израду прозирне хиперкоцке, слагалице са чворовима и орнаментима у стилу оп-арта. На другој радионици, под називом *Огледалске криве*, намењеној нешто старијим полазницима, водитељ је приказао креирање византијских и келтских чворова, као и многих других преплетних орнамената. Обе радионице су успешно реализоване. Радионица *Конструкција орнамената* одржана је као трећа у низу. Студентима графичког дизајна представљана је могућност коришћења рачунара и специјализованих софтвера за конструисање и креирање различитих врста специфичних геометријских форми орнамената. Водитељ радионице била је др Љиљана Радовић, професор Машинског факултета у Нишу. Кроз све три радионице – *Визуелна математика*, *Огледалске криве*, *Конструкција орнамената* – прошло је укупно 60 учесника.

Стручна вођења кроз изложбу

Стручна вођења кроз изложбу била су намењена ђацима основних и средњих школа, као и студентима различитих факултета. Поред поменутих вођења, приређена су и јавна вођења, као и вођења намењена организованим групама одраслих из различитих установа (савези, фирме, удружења, институти, спонзори).

Укупан број посетилаца на стручним вођењима кроз изложбу *Освежавање меморије* у Музеју примењене уметности био је 3549. Подељени у 125 посебних група, они су дошли из различитих установа. Просечна старост посетилаца била је 21,79 година.

Јелена Кнежевић

Заступљеност појединих типова установа у односу на укупан број посетилаца у групама

УСТАНОВЕ	Посетилаца	Процент
Високошколске установе	599	17 %
Јавна вођења	412	12 %
Основне школе	612	17 %
Средње школе	1658	47 %
Предшколске установе	105	03 %
Друге установе	163	04 %